

Jozef Hnitka

Krížové štácie jedného života...

Výberová personálna bibliografia vydaná pri príležitosti
100. výročia narodenia Jozefa Hnitku

Osobnosť Jozefa Hnitku

Jozef Hnitka, spisovateľ, pedagóg, knihovník a prvý riaditeľ Okresnej knižnice v Čadci.

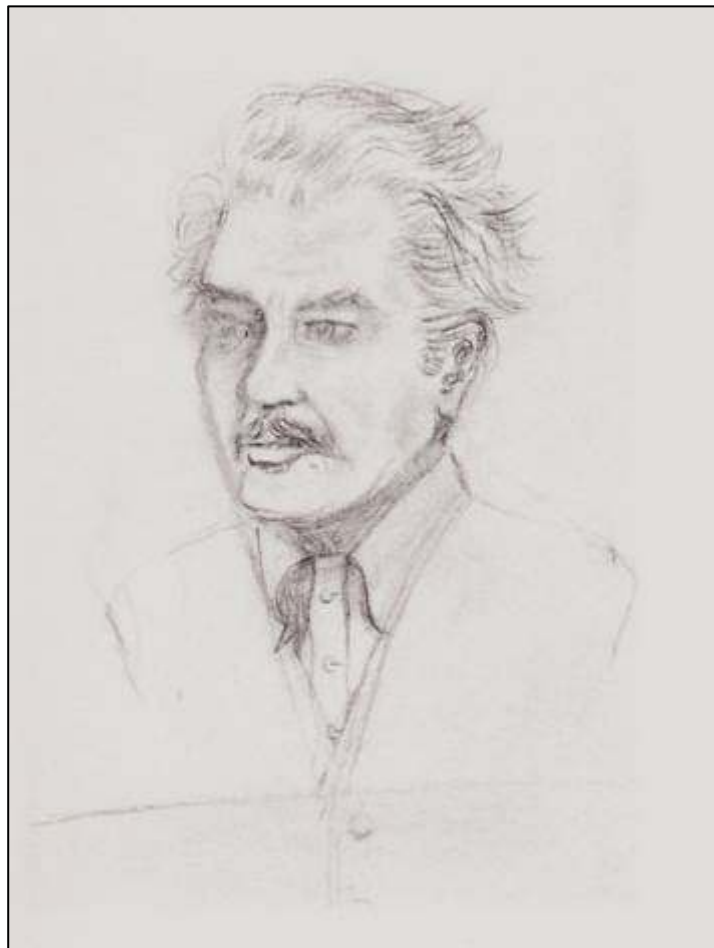
Spisovateľ Jozef Hnitka bol dlhý čas zaznávaný, zabudnutý a nepohodlný pre mocenské štruktúry pred rokom 1989, preto musel tvorivo mlčať. Nesúhlasil s vtedajším režimom, a preto ho vylúčili zo Zväzu slovenských spisovateľov. Jeho literárny debut, román Krížové štácie (1949) bol v podstate jeho jediným, knižne vydaným dielom. Tento román o Kysuciach uverejňovali na pokračovanie v roku 1952 aj v Kanade v novinách Ľudové zvesti Toronta. Jozef Hnitka však neprestal písať, aj keď jeho diela neboli vydávané. Jeho tvorba patrí k disidentskému, alternatívnemu prúdu (vnútornej emigrácie). Nepoddajnosť vnútorne slobodného človeka voči okolitému svetu je témou jeho próz. Zachované nepublikované texty spisovateľa sú dôkazom všestranného rastu a premeny, prostredníctvom ktorej sa približuje dnešnému svetu. Sú jedinou odpoveďou i obranou proti vytesneniu z ringu a hlasom odvahy, vynaliezavosti a ľudskej nepoddajnosti, ktorý nám zanechal Jozef Hnitka. Je veľkou škodou pre čitateľov, že sa nemohli stretávať s Hnitkovou tvorbou, nakoľko je dôkazom toho, že aj v časoch komunistickej diktatúry vznikala kvalitná slovenská literárna tvorba.

Zostavovateľka

Odkaz Jozefa Hnitku kultúrnym pracovníkom, r. 1971.

„Niet nijakých prekážok, niet objektívnych ani subjektívnych príčin, ak sa človek vyzná v práci, ktorú robí; ak ju má rád, ak mu prirástla k srdcu, ak z nej urobí umenie a nie remeslo“

Jozef Hnitka
(perokresba Vilmy Urbanovej, manželky)

Kalendárium života a diela Jozefa Hnitku

Jozef Hnitka sa narodil 15. februára 1913 v Turzovke ako piate zo siedmich detí Antona a Doroty. V roku 1919, keď sa jeho otec vrátil z ruského zajatia, sa rodina presťahovala na „dolnú zem“ do dediny Fajkurt (dnes Dedinky), okres Nové Zámky. V rokoch 1920 až 1926 absolvoval ľudovú školu, v rokoch 1926 až 1929 chodil do meštianskej školy v Leviciach, na prelome rokov 1929 a 1930 študoval v kňazskom seminári v Nitre. V rokoch 1931 až 1935 pokračoval v štúdiu v Učiteľskom ústave v Leviciach, ktoré ukončil 23. septembra a získal „Vysvedčenie učiteľskej dospelosti“ a začal pracovať ako učiteľ v Sklených Tepliciach. V učiteľskej praxi pokračoval v Mlynskom Seku, v Trávnici (1936) a v Maríkovej (1937). Od 1.10. 1937 do 9.11. 1938 sa zúčastnil prezenčnej vojenskej služby.

Matka J. Hnitku so sestrou Annou.

Rodný dom J. Hnitku v Čadci, prvý zľava.

Po Viedenskej arbitráži 2.11. 1938, keď bolo južné Slovensko celé anektované, vrátil sa 9.11. 1938 na rodné Kysuce. Tu stretol svoju doživotnú partnerku Vilmu Urbanovú, ktorá bola v tom čase riaditeľkou školy v Turzovke. Dňa 29. apríla 1939 sa s ňou oženil. Narodili sa im štyri deti: roku 1940 prvý syn Pavel, v roku 1942 syn Vladimír a v roku 1944 syn Peter, dcéra Mária v roku 1950). V Turzovke sa skontaktoval s otcovými priateľmi a známymi. Zlé sociálne podmienky kysuckého ľudu podnietili Jozefa Hnitku k založeniu tehelne v Turzovke, aby obyvatelia nemuseli dochádzať za prácou. Pod vplyvom Jána Černeka, ktorý bol spolu s jeho otcom v ruskom zajatí, vstúpil do komunistickej strany.

Svadobná fotografia.

Väznený v Ilave

V učiteľskej praxi pokračoval na Štátnej meštianskej škole v Turzovke (od 3.12. 1938 do 1.2. 1939), v Zbudskom Hrabovci (1939), v Horelici pri Čadci (1940) a v Čadci (1941 - 1944). Aktívne sa zúčastňoval ilegálneho odboja proti nemeckým okupantom. Pracoval aj v okresnom ilegálnom výbore v Čadci. Od roku 1943 bol v spojení s ilegálnou bunkou Rudolfa Jašíka v Baťovanoch (dnes Partizánske), odkiaľ dostával príkazy na prípravu Slovenského národného povstania na Kysuciach.

Po prepustení a suspendovaní z učiteľskej služby pokračoval v spoluorganizácii podzemného osloboditeľského hnutia proti nemeckému fašizmu. 30. augusta velil povstalcom, ktorí likvidovali posádku nemeckých poľných žandárov v Čadci. Pre manželovu aktívnu účasť v odboji sa Vilma s deťmi dostala do zoznamu na odvoz do koncentračného tábora. Len vďaka pomoci príbuzných a priateľov sa jej podarilo uniknúť do Trnavy a potom do Lovčíc, kde sa na jednom gazdovskom dvore v pivnici ukrývali až do konca vojny. Jozef Hnitka sa tiež dvakrát dostal do rúk gestapa, bol vypočúvaný, ale podarilo sa mu uniknúť s falošnými dokladmi. V roku 1944 sa z vydavateľstva Tranoscius vracia rukopis románu Blesky nad košiarom (463 strán) s posudkom, ktorý román odsudzuje ako vec „naprosto naničhodnú“. Rukopis románu sa neskôr v redakciách úplne stratil.

Jozef Hnitka, r. 1940.

Predsedom ONV v Čadci

Po oslobodení Povereníctvo Slovenskej Národnej Rady pre školstvo a osvetu vedené Lacom

J. Hnitka s učiteľmi a žiakmi, Trenčín r. 1947.

Novomeským zrušilo výnos z roku 1944 o suspendovaní z učiteľskej praxe. 23. mája 1945 sa Jozef Hnitka stáva prvým predsedom Okresného národného výboru v Čadci. V roku 1946 sa s rodinou odsťahoval do Trenčína, kde prijal miesto riaditeľa II. štátnej meštianskej školy. V roku 1949 mu vydalo vydavateľstvo Pravda, v edícii Krásna próza román *Križové štácie*, v redakcii P. Bunčáka a s obálkou od E. Semiana. V Kultúrnom živote a iných periodikách boli publikované na jeho román kladné recenzie.

P. Števkčka a i.). Jozef Hnitka sa stáva členom Zväzu slovenských spisovateľov. No ani nie o rok mu vyčítajú, že „*riešenie románu nevyznieva víťazstvom vykorisťovaných...*“ a *nedostatočné „zvýrazňovanie podľa zákonov marxistického chápania sveta“* (z recenzie Ivana Kusého, Kultúrny život z 30.4. 1950, č. 8).

Zbavený zamestnania

Koncom roku 1950 bol tento vzorný káder pozbavený zamestnania v zmysle zákona o politicky nespoľahlivých občanoch (§ 20 zákona č.66/1950), proti ktorému už nebolo možné sa odvolať. A tento ortieľ si niesol takmer do konca života. Po vylúčení z pôvodného zamestnania pracoval krátko ako redaktor časopisu *Náš kraj* v Československých stavebných závodoch v Trenčíne. Keď Hnitka na aktíve slovenských spisovateľov v Budmericiach vystúpil na obranu davistov, bol J. Špitzerom v Kultúrnom živote označený za ultraľavičiara, následne ho vyškrtili zo zoznamu komunistickej strany a odobrali mu členstvo vo Zväze slovenských spisovateľov.

Prvý riaditeľ knižnice v Čadci

V roku 1952 sa stal prvým riaditeľom Okresnej knižnice v Čadci a zároveň aj ako knihovník presadzuje záujmy čitateľov (v tom období bolo v knižnici okolo 2000 zväzkov, 368 čitateľov a bolo realizovaných 5478 výpožičiek, činnosť bola zameraná predovšetkým na všeobecnú osvetu). Osud knižnice mu ležal na srdci a nebolo mu jedno, aké knihy čitatelia čítajú. Chcel pre nich kvalitnú literatúru, a preto na knižničnej rade vystúpil proti direktívnemu zaradovaniu literatúry do knižníc Slovenskou knihou. Chcel výber kníh usmerniť podľa požiadaviek čitateľov.

Jozef Hnitka s pracovníčkami knižnice , r. 1987.

Koncom päťdesiatych rokov pracoval ako redaktor Okresných roľníckych novín, učil na školách v Zákopčí a v Čadci, zároveň režíroval amatérske divadlo. Napísal novely Lopata, Hanibal, V klepci, Návrat Fera Pajera, Keď rozkvitli snežienky, Útek z rakvy, Andulka moja počká a Transfúzia, ktoré ponúkol redakciám, no ich vydanie bolo zamietnuté. V roku 1967

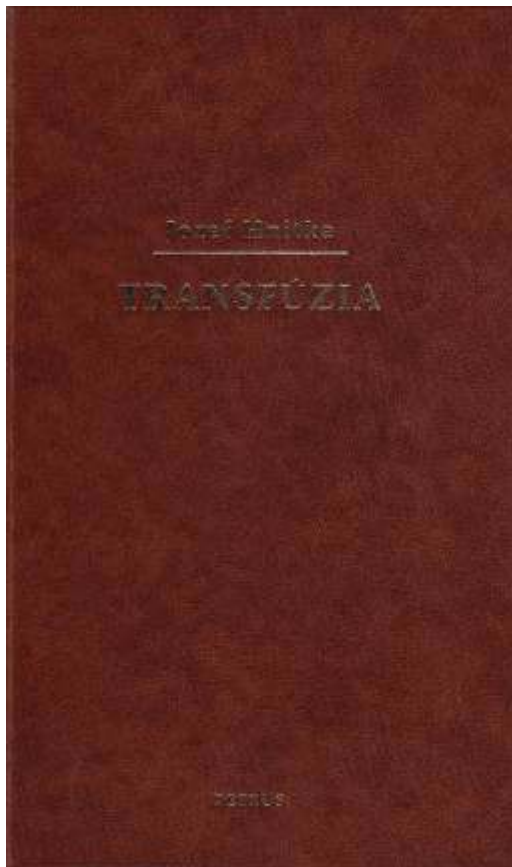
Jozef Hnitka ako ochotník

napísal rozsiahlu novelu Medailón. Zdanlivý prelom neúspechov nastal v roku 1969, keď začal spolupracovať s riaditeľom Domu kultúry v Čadci Antonom Strakom a znova mohol publikovať. V roku 1968 jeho životopis uvádza v publikácii *Dejatelja Kysúc* Štefan Brezány. Autor do knihy zahrnul aj osobnosti, ktorých činnosť „nešla v socialistickom duchu“, a tak vzápätí po vydaní je kniha zošrotovaná.

Jozef Hnitka stále žiadal o rehabilitáciu svojej osoby a znovuoobnovenie členstva vo Zväze slovenských spisovateľov. Nikde mu však nevenovali pozornosť. Po dlhoročnej publicistickej odmlke bol v roku 1990, v čase choroby a vyčerpania, rehabilitovaný. Dňa 23.4. 1992 zomiera v Topoľčanoch. Pochovaný je v hrobke rodiny Urbanovej v Čadci spolu s manželkou, ktorá zomrela v Bratislave 1.11. 1995.

Transfúzia Jozefa Hnitku do slovenskej literatúry

Výber z tvorby kysuckého rodáka Jozefa Hnitku „*Transfúzia*“ obsahuje novely a poviedky, ale nájdeme tu aj expresívne ladený román s tematikou života na kysuckej dedine „*Krížové štácie*“. Súčasťou knihy sú novely zo zbierky „*Útek z rakvy*“. Knihu vydalo vydavateľstvo Petrus v Bratislave jedenásť rokov po smrti autora. Dovtedy sa čitatelia, ktorí sa zaujímali o literárnu tvorbu Jozefa Hnitku mohli stretnúť len s jeho prvotinou – románom „*Krížové štácie*“ (1949). Literárny vedec a kritik Alexander Matuška autora vtedy označil ako „nádej slovenskej literatúry“. V období kultu osobnosti bol však Jozef Hnitka vylúčený z literárneho diania, lebo jeho tvorba sa odlišovala od oficiálnej literatúry. Knižne vydal až zbierku psychologicky prepracovaných vojnových noviel „*Útek z rakvy*“, a to rok pred svojou smrťou. Hoci novely napísal koncom päťdesiatych rokov, medzi čitateľov sa mohli dostať až v roku 1991. Kniha *Transfúzia* vyšla vďaka jeho dcére, literárnej vedkyne a spisovateľke Márii Bátorovej, ktorá siahla po otcovej pozostalosti a umožnila širokej verejnosti spoznať viac túto literárnu osobnosť a hodnotného človeka. Vďaka nej svetlo sveta uzrel aspoň malý výber z toho, čo tento zrelý spisovateľ napísal. Úvodné slovo v publikácii patrí Márii Bátorovej, ktorá je editorkou a zároveň aj zostavovateľkou Kalendária. Kniha sa vyznačuje starostlivou bibliografickou úpravou.

Spomínanou knihou sa Jozefovi Hnitkovi po rokoch konečne dostalo aspoň malej satisfakcie. Vydanie zbierky próz sčasti osvietilo deformované miesto, vytvorené socialistickou literatúrou, kde mal stáť tento turzovský rodák z Hlineného. Spisovateľ bol pre svoj názor odsunutý z literárneho poľa na medzu, no i tu jeho tvorba rástla v silný strom, z ktorého úrody môžeme konzumovať, ale až v súčasnosti.

Na záver výpovede o Jozefovi Hnitkovi uvádzame veľavravný citát z doslovu knihy *Transfúzia*, ktorého autorom je Anton Hykisch a vypovedá o Človekovi, Osobnosti, Spisovateľovi:

„Výber z tvorby Jozefa Hnitku dokazuje, že tento človek bol a je spisovateľom. Napriek tomu, že o ňom nepísali“.

Návrat Jozefa Pajera

Ukážka tvorby Jozefa Hnitku z knihy Tranfúzia s. 289 – 295.

Je koniec druhej svetovej vojny. Z táborov smrti sa vlečú nevládni, zúbožení ľudia-kaliky. Vlečú sa po zaprášených cestách, vezú sa na vojenských autách, vlakom, na sedliackych vozoch - ako sa len dá. A keď sa nepritrafí nejaký ten povoz, sedia v prašných priekopách, lebo pešo sa nedá, nieta sily. A ak sa nedočkajú dopravného prostriedku, pozbierajú sa a z posledných síl idú, idú... domov.

Fero Pajer prejde ešte cez dve dediny a je v rodnej obci. Už ju vidí v diaľke. Tu, z vrchu cesty. Pridal a vzápätí spomalil.

Jeho druhovia idú ďalej a obzerajú sa za zaostávajúcim Ferom Pajerom. Neradi by sa zastaviť, lebo v takom položení ak sa zastaviš, čo len na malú chvíľu postojíš, ťažko-preťažko sa rozhybeš. Treba len ísť, ísť a ísť. Ale ako, keď ich druh zaostáva. Hľa - tamto stojí na kraji cesty! Možno len nutnú potrebu si odbaví a pôjde ďalej.

Iná je príčina... Zabladel sa na svoju rodnú obec a čosi sa v ňom zrazu vzoprelo. Druhovia idú, zotrvačnosťou idú a unavené oči znova otáčajú dozadu. Fera nevidno. Leží v priekope. Vrátili sa. Do jedného sa vrátili. Tam, v tábore smrti jeden druhého ratovali a tu - doma - by im ho mala vyrvať smrť?

- Nechajte ma! - zavrčal Fero Pajer.

Mrzí ho, že je taký ku kamarátom, s ktorými prešiel všetky útrapy. Po celej nekonečne dlhej a únavnej ceste na nič iné nemyslel, len na to, keď príde domov, ako ich najprv uhostí a potom popýta otca, aby zapriahol do rebriniaka. Nasadnú a pôjde s nimi, rozvezie ich, aj keby cesta mala trvať celý mesiac. Chlapi nechápavo pozrú jeden druhému do očí, krčia plecami a jeden z nich po chvíli utrúsi: - Podme...

- Keď má síl na vrčanie, iste si poradí, - podotkol druhý.

Len čo sa stratili z dohľadu, vstal. Býva na opačnej strane dediny. No nejde krížom. Mal by tade bližšie. Vyhýba sa ľuďom. A nemusel by, veď aj tak by ho nespoznala ani vlastná mať. Ale kto má aspoň štipku hanby, kto cíti, že nemá čisté svedomie, tomu sa zdá, že ho každý pozoruje, že všetky oči sú upreté iba naňho. Radšej teda schádza z cesty, dolu k rieke, poza dedinu. Okľukou sa ledva prediera vrbovým porastom a zastaví sa na skalnatom brehu. Utiahne sa za skalisko na kraji rieky, stiahne zaprášené bagančiská z nôh a rozpálené chodidlá ponorí do chladnej vody. Práve vtedy polovica slnka zašla za vrcholce ihličnatých lesov, ktoré koldokola lemujú údolie. Chvíľu sa pozerá do vody. Cíti a vidí, ako mu nohy navidomoči hrubnú, puchnú. Spomenie si nevdojak na Žofku a uprie pevný pohľad na chalupu, v ktorej Žofka býva. Má ju tu, pod nosom. Keby šiel aj štvornožky, za päť minút by bol u nej. Teraz niet v poli živej duše. Prešiel by medzi úzkymi záhonmi obilia... Ale čo potom? Slnko už zapadlo za les, ale jeho lúče presievajú ešte stále dosť a dosť svetla. Je mu v tejto chvíli protivné, priam neznesiteľné

- Nie!... - zavrčal srdito. - Ne-e... Ako môžem?... Kdeže!... Ani myslieť... - hnevá sa na seba i na celý svet.

- Hádám... Nie... nemôžem... nedá sa... Deň patrí víťazom a noc porazeným. Aj dievky, keď prídu zo sveta samodruhé, tiež len najradšej v noci... za tmy... Ba či sami neprespala? - zavrta sa mu nepokoj do srdca. - A, -mávol rukou, - čo ma po nej a po celom poondiatom svete!

Oprel hlavu o skalisko, zatvoril oči a čaká na tmu. Ale mozog ustavične pracuje. Nedá mu pokoja. Nasilu si chce vyvolať spomienky - príhody z mládeneckého života, ale ako na potvoru vracia sa mu stále to isté... Spomína a zatína zuby.

...Je rok 1944. Jeseň. Nebyť tejto jesene, ktovie, akou cestou by sa uberal jeho život. Vtedy bol ako vojak na východnom Slovensku. Jedného dňa ostali bez velenia. Trma-vrma. Niektorí

velitelia ušli, niektorí ostali s Nemcami. Vojaci bezradne pobehovali sem a tam. V tom ktosi skríkol: - Chlapci, do hôr!

Fero Pajer v horách vyrastený - to je jeho svet! Uteká do lesov aj so svojimi druhmi. Chodia, blúdia po horách ako ovce. Vraj k povstaleckej armáde. Koncom októbra aj tú rozpustili. Opäť blúdia ako bez cesty. Jedno z lietadiel raz namiesto bômb rozhodilo letáky. Fero Pajer zatiaľ snorí, kým na jeden z nich nenarazí. Zdvihne, prečíta, zaraduje sa. Letáčik pekne poskladá, vloží do náprsného vrečka vojenskej blúzy, pušku zahodí do krovia a odpútava sa od svojich druhov. Pravda, trochu ho to mrzí, že tak zbabelo, bez slova opúšťa kamarátov, ale Žofka je silnejšia.

V najbližšej dedine sa príslušníci pohotovostného oddielu Hlinkovej gardy idú pominúť od rehotu, keď im ukazuje letáčik, tisne im ho pred oči, ukazuje na podpis...

- Bude dobrý kvádre vláčiť, - rehotali sa ešte viac, potom čelom vzad, niekoľko kopancov do zadku a o chvíľu ho sotia do akejsi pivnice. Do rána je pivnica plná.

Fero Pajer stále tomu nechce veriť. Nechápe nič. Ani to, keď vidí v uzavretom, terigajúcom sa vagóne, že spolucestujúci pýtajú nôž, a keď ho dostanú, rýpu ním do podlahy a tí, čo nemajú nijakého ostrého predmetu, rýpu do podlahy nechtami.

Až keď už vchádza do brány smrti, za ostatné drôty - a ešte raz sa pokúša strčiť pod nos nemeckému vojakovi pokrkvany letáčik -, veru až vtedy Fero Pajer pochopí a hrozne zakľaje ako nikdy v živote...

Prudko sa pohne, akoby sa chcel na niekoho zahnať, niekoho udrieť. A keď nevidí pred sebou ani čiernu, ani sivú uniformu, len tmavozelená rieka preskakuje po skalkách, hmýri sa priam pred ním, zasyčí: - Akýže som ja víťaz? Čo za hrdina? Vól. Nechal som sa odvliečiť ako dobytok na bitúnok. Kde som vtedy podel rozum? - meravo sa zahľadá pred seba.

Domov! Z hĺbky sa mu vydral ston. Milý domov... blízky. Kedy milý, kedy blízky? Keď sa tešíš, že prídeš domov, zasadneš za stôl a mamka, tatko, susedia sedia okolo teba, pozmurkávajú, pozerajú hrdo aj závistlivo na prsia plné vyznamenaní a ty rozprávaš a rozprávaš dlho, predlho do noci: toto som dostal za zničenie tanku, toto za to, že som sa bil ako lev, že som sa nedal zraniť, ani zajať... Spomenul si na leták a opäť ním zalomcovala zlosť. Mal som radšej padnúť v boji. Mamka by si poplakali, otec by slzu vyronil, ale by aspoň s pýchou povedali, že ma zbytočne nechovali. A čo takto? Ako sa im teraz ukážem na oči? Čo im poviem? Ako vykľučkovať? Nedá sa. V tábore smrti to jeden dobre povedal: vraj doma sme boli slabí chytiť zbraň a biť tých... a tu, tu sme dosť silní dvíhať ťažké balvany, nahí toľké hodiny prestať na mraze, o hlade galejničiť a čakať... čakať na smrť. Zvesil hlavu a jedným okom poškuľuje na riekou, akoby sa hneval, že tečie, že žije. Vykasal si nohavice, prebrodil riekou a na druhom brehu sa zvalil do trávy. Ona... och, ona... to je ona... tototototo - tá starodávna mládenecká posteľ! Vždy v nej tak chutne spával, že ho muselo slnko zobúdzat'. Lakt'ami a chrbtom si robí lôžko podľa svojej chuti. Teraz už len steblo trávy medzi zuby, dlane podložiť pod hlavu a zabudnúť... zabudnúť - na všetko...

Ale ťažko zabúdať. Nedá sa. Leží pod jasnou oblohou, a predsa vidí strašidelné kotúče dymu. Pod hlavou hebká tráva, a jemu sa zdá, že sa mu zarezávajú ostatné drôty hlboko do tela. Žiada sa mu spánok, ale neprichádza. Chvíľami má slastný pocit, akoby padal do voňavej kopy sena, chvíľami zas, akoby sa ocitol pred dverami plynovej komory, aby naposledy uvidel príšerný, no predsa len živý svet. A vtedy, keď už-už prekračuje hranicu života a smrti, zháči sa, strhne, posadí. Driemal, predsa. Keď vidí, že je doma, hlava mu znova klesne do trávy a on je rád, že žije. Len pred niekoľkými hodinami, tam nad riekou uvažoval, že by mu bolo najmädrejšie nežiť, vrúcne si želal smrť. A teraz je rád, že žije.

Prebral sa. Zo spánku? Ale kdeže! Tu bolo, a hádam vždy už bude, len utrpenie a mordovisko. Vyvrátil hlavu k oblohe, aby zistil, koľko bude asi hodín. Hviezdy sa trbliecu, akoby sa priam teraz boli vykúpali v hladine rieky. Odrazu do ticha zaznejú tóny harmoniky a

za nimi spev mládencov, jeho rovesníkov. Melancholické, ťahavé, clivé, zamilované piesne. Idú na zálety. Je teda pol hodiny pred polnocou.

Ba či sa mi Žofka neprespala? Zahanbil sa, že mu znova takáto myšlienka zišla na um. Nech je ako chce, pôjde ju pozrieť, rozhodol sa. Mal by najskôr k mládencom, taký je zvyk. Keby sa mu na hrudi leskli vyznamenania, aj by šiel. Lenže Fero Pajer si prichodí ako žobrák. Bol by im na posmech. Žofke, ak ho ešte ľúbi, to nebude prekážať. Obišiel rovesníkov a tichučko zaklopal na oblok. Žofka nespí. Čaká ako každá dievka o tomto čase. Otvorí okienko a vklízne naspäť pod perinu. Čo je to za ťarbúcha, myslí si. Keby bol čo k čomu, už by bol dávno vnútri. Kedysi by bol aj Fero Pajer dávno vnútri. Ale teraz nevládze. Horko-ťažko sa mu podarí vteperiť sa cez okno a pod perinu. Žofka zacíti niečo ako stuchlinu alebo plieseň. Tulák, blesne jej v hlave a odtiahne sa.

- Kto si? - zašepce prestrašene.

- Ja... Fero, - hovorí on a položí jej ruku na brucho. Nie je ťarchavá, uľaví sa mu. Žofka sa primkne k nemu a ruky jej zablúdia pod jeho košeľu. Nahmatá kostnatú hrud', ruky ako železné prúty a visiacu kožu ako čerstvá zajačia kožka na žinke. Umrlec! Pomyslí si a obleje ju strach.

- Odkiaľ ideš? - zajakáva sa.

- Z koncentráku, - hovorí Fero Pajer znechutene, lebo teraz vie, že nemalo zmyslu sem chodiť.

Žofka je už načisto presvedčená, že je to umrlec. Neraz počula, že z koncentráku sa nikto živý nevráti. Už sama nevie, či je živá alebo mŕtva. Chce kričať, ale nevládze, chcela by ujsť, ale nemôže sa ani hnúť. Ledva čaká, kedy odbije polnoc, lebo o polnoci sa každý umrlec musí pobrat' opäť na druhý svet. Ale Fero Pajer na polnoc nečaká. Vytiahne sa spod periny a odchádza. Dvere do predsieni žalostne zaškripu.

- Kto je? - vybehne z izby Žofkina mať.

Pajer neodpovedá. Nahmatá kľučku vonkajších dverí a vychádza do tmy.

- Kto to bol? - pýta sa matka dcéry.

- Fero, - ledva vyriekne Žofka.

- Ktorý Fero? Čí?

- Pajer.

- A čo tak zavčasu odchádza? Ba ozaj, kedy sa vrátil? Včera som bola u nich. Jeho mamka božekala, vraj iní už prichádzajú... tak teda jej prišiel konečne...

Mať rozpráva a rozpráva a Žofka mlčí. Ledva sa môže dočkať, kedy si matka pôjde ľahnúť. Jej okno ostalo pootvorené.

Bibliografická časť

Dielo Jozefa Hnitku v Kysuckej knižnici v Čadci:

1.

HNITKA, Jozef

Hnitka Jozef / Jozef Hnitka. In: Útek z rakvy. - Berlin : b.v., 1991, s. 73-80.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992) - spisovatelia - slovenská literatúra - tvorba - poviedky

2.

HNITKA, Jozef

Transfusion / Jozef Hnitka. In: LOG. - Roč. 13, č. 49 (1990), s. nestr.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992) - spisovatelia - poviedky

3.

HNITKA, Jozef

Návrat Fera Pajera / Jozef Hnitka. In: Slovenské pohľady. - Roč. 5, č. 7-8 (2000), s. 64-69.

slovenská literatúra - poviedky - literárne úryvky

4.

GRUPAČ, Marián - HNITKA, Jozef

Slovensko konečne dostane transfúziu! / Marián Grupač, Jozef Hnitka. - Fotogr. 1. In:

Kysuce. - Roč. 13, č. 8 (26.02.2003), s. 7.

slovenská literatúra - Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992) - tvorba - Grupač, Marián A. (prozaik, Čadca, 15.1.1973-) - slovenskí spisovatelia

5.

HNITKA, Jozef

Transfúzia [kniha] / Jozef Hnitka ; Doslov Anton Hykisch. - Bratislava : Petrus, 2003. - 374 s.

ISBN 80-88939-59-3

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992) - tvorba - romány - slovenskí spisovatelia

6.

HNITKA, Jozef

Krížové štácie [kniha] / Jozef Hnitka. - Bratislava : Pravda, 1949. - 237 s.

slovenská literatúra - Kysuce (región, Slovensko) - romány - Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992) - tvorba

7.

HNITKA, Jozef

Toreadori (úryvok z románu) / Jozef Hnitka. In: Svitanie slova II. / Zost. Anton Straka. -

Čadca : Okresný osvetový dom, 1969, s. nestr.

literárne úryvky - romány

Literatúra o živote a diele Jozefa Hnitku:

Knihy

8.

MUDRÍKOVÁ, Janka

Z Rakovej do Zákopčia : Zákopčie / Janka Mudríková. In: Literárny sprievodca Kysucami. - Čadca : Kysucká knižnica v zriaďovacej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, 2010, s. 95-97. ISBN 978-80-88708-29-2

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

9.

KUBICA, Peter

Literatúra v Čadci, Čadca v literatúre / Peter Kubica. In: Čadca: Legendy - Fakty - Poklady / Zost. Jozef Marec. - Čadca : Mesto Čadca, 2010, s. 127-131. - ISBN 978-80-970511-8-1

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

10.

MUDRÍKOVÁ, Janka

Jozef Hnitka: nevysychajúca jablň [bibliografia] / Janka Mudríková. - Čadca : Kysucká knižnica v zriaďovacej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, 2007. - 4 s.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

11.

MUDRÍKOVÁ, Janka

Jozef Hnitka - spisovateľ [bibliografia] / Janka Mudríková. - Čadca : Kysucká knižnica v zriaďovacej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, 2003. - 5 s.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

12.

Hančinský Silvester.... In: Kysucká literatúra I. / Peter Kubica. - Čadca : Magma, 2010, s. 86-147. ISBN 978-80-89172-13-9

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

13.

VÁLEK, Igor

Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja [zborník] / Igor Válek. - Žilina : Knižné centrum, 2009. - 301 s. ISBN 978-80-8064-358-4

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

14.

GERÁT, Rudolf

Spisovateľ Jozef Hnitka o počiatkoch kultúry po oslobodení / Rudolf Gerát. In: Svitanie slova / Vedecký red. Štefan Atila Brezány. - Čadca : Okresný osvetový dom, 1971, s. 22-23.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

15.

Hnitka Jozef. In: Osobnosti Kysúc / Zost. Anton Blaha, Scarlett Ďurná, Mária Bátorová, Milan Gacík, Ivan Hudec, Dušan Mikolaj, Rudolf Moravec, Ján Podmanický, Katarína Šulganová. - Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004, s. 45. ISBN 80-7165-441-8
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

16.

BÁTOROVÁ, Mária

Kalendárium života a diela / Mária Bátorová. In: Transfúzia / Jozef Hnitka ; Doslov Anton Hykisch. - Bratislava : Petrus, 2003, s. 348-374. ISBN 80-88939-59-3
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

17.

ĎURNÁ, Scarlett

Kysuckí literáti [bibliografia] / Scarlett Ďurná. - Čadca : Kysucká knižnica v zriad'. pôsob. Žilinského samosprávneho kraja, 2003. - 40 s.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

18.

KRCHO, Mikuláš

K dejinám robotníckeho hnutia a bojom KSČ na Kysuciach [zborník] / Mikuláš Krcho. - Banská Bystrica : Stredoslovenské vydavateľstvo, 1964. - 151 s.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

19.

GOLIS, Miroslav

Pamiatky, príroda, zaujímavosti Kysúc [Špec. tlač.] / Miroslav Golis ; Fotogr. Miroslav Golis. - Čadca: Týždenník Kysuce, 2004. - Nestr. s.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913- 23.4.1992)

20.

ĎURNÁ, Scarlett

Biografický slovník významných osobností v histórii mesta Čadca [Špec. tlač.] / Scarlett Ďurná. - Čadca : Kysucká knižnica v zriad'. pôsob. Žilinského samosprávneho kraja, 2004. - 17 s.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

21.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia [kniha]. - Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov, 2001. - 527 s. - ISBN 80-8061-122-X
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

22.

REZNÍK, Jaroslav

Túry do literatúry [kniha] / Jaroslav Rezník. - Bratislava : Slovart, 2001. - 480 s. ISBN 80-7145-616-0
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

23.

DLHOPOLČEKOVÁ, Emília

Významné osobnosti / Emília Dlhopolčeková. In: Turzovka 1598-1998 / Ivan Gajdičiar, Milan Gacík, Ladislav Paštrnák ; Fotogr. Jaroslav Velička. - Turzovka : Nadácia 400 rokov Turzovky, 1998, s. 439-460.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

24.

Hnitka Jozef. In: Dejatelia Kysúc v kultúre, umení a vede / Štefan Atila Brezány. - Martin : Osveta, 1971, s. 68.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

Články

25.

PAŠTRNÁK, Ladislav

Dcéra v stopách otca: literárna vedkyňa a prozaička Mária Bátorová z Čadce jubiluje / Ladislav Paštrnák. In: Kysuce. - Roč. 20, č. 44 (03.11.2010), s. 14.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

26.

KUBICA, Peter

Prehľad kysuckej literatúry (od polovice 20. stor. až po začiatok 21. stor.) / Peter Kubica. - Fotogr. 2. In: Kysuce. - Roč. 14, č. 1 (07.01.2004), s. 8.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

27.

Mária Bátorová [Špec. tlač.]. - B.m.v. : b.v.ú., 2003. - Voľ. 1. s.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

28.

GAJDIČIAR, Ivan

Pripomínáme si / Ivan Gajdičiar. - Fotogr. 2. In: Kysuce. - Roč. 17, č. 16 (18.04.2007), s. 9.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

29.

BÁTOROVÁ, Mária

Rodičia sú ako zrkadlo / Mária Bátorová. - Fotogr. 1. In: Učiteľské noviny. - Roč. 58, č. 1 (20.02.2007), s. 8.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

30.

E.T.

Knižné prekvapenie / E.T. . - Fotogr. 1. In: Slovenka. - Roč. 56, č. 41 (2003), s. 28.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

31.

-bi-

Transfúzia do oficiálnej literatúry / -bi- . In: Knižná revue. - Roč. 13, č. 20 (01.10.2003), s. 2.

Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992) - recenzie

32.
BALÁK, Štefan
Križové štácie jedného života / Štefan Balák. - Fotogr.1. In: Literárny týždenník. - Roč. 16, č. 36 (01.10.2003), s. 9.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
33.
DEBNÁR, Štefan
Koncom septembra... / Štefan Debnár. - Fotogr. 1. In: Žilinský večerník. - Roč. 13, č. 41 (07.10.2003), s. 9.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
34.
MUDRÍKOVÁ, Janka
Odsunutý z literatúry pre názor / Janka Mudríková. - Fotogr. 2. In: Kysuce. - Roč. 13, č. 41 (15.10.2003), s. 8.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
35.
Na prezentácii knihy... - Fotogr. 1. In: Kysuce. - Roč.13, č. 40 (08.10.2003), s. 6.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
36.
-r-
Prezentácia Transfúzie / -r- . In: Kysuce. - Roč. 13, č. 38 (24.09.2003), s. 2.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
37.
HAŽÍKOVÁ, Iveta
Príbeh našej starej fotografie / Iveta Hažíková. In: Kysucké noviny (MY). - Roč. 4, č. 38 (23.09.2003), s. 6.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
38.
MUDRÍKOVÁ, Janka
Nové knihy v Kysuckej knižnici v Čadci / Janka Mudríková. In: Kysucké noviny (MY). - Roč. 4, č. 37 (16.09.2003), s. 7.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
39.
(jen)
Jozef Hnitka: Transfúzia / (jen) . In: Pravda. - Roč. 13, č. 182 (08.08.2003), s. 19.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
40.
ČECHVALA, Milan
Hnitka a jeho Transfúzia / Milan Čechvala. In: Slovenské pohľady. - Roč. 4, č. 6 (2005), s. 129-131. Rec. na: Transfúzia / Jozef Hnitka ; Doslov Anton Hykisch. - Bratislava : Petrus, 2003. – 374 s. ISBN 80-88939-59-3
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

41.
GERÁT, Rudolf
III. časť: Významné osobnosti / Rudolf Gerát. In: Kysuce. - Roč. 13, č. 11 (19.03.2003), s. 2.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
42.
GAJDIČIAR, Ivan
Pripomínáme si / Ivan Gajdičiar. - Fotogr. 1. In: Kysuce. - Roč. 13, č. 6 (12.02.2003), s. 8.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
43.
GRUPAČ, Marián
Literárne Kysuce / Marián Grupač. In: Kysuce. - Roč. 12, č. 16 (24.04.2002), s. 7.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
44.
GAJDIČIAR, Ivan
Pripomínáme si / Ivan Gajdičiar. - Fotogr. 2. In: Kysuce. - Roč. 12, č. 14 (10.04.2002), s. 7.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
45.
MIKOLAJ, Dušan
Počuli ste o Jozefovi Hnitkovi? / Dušan Mikolaj. - Fotogr. 1. In: Región žurnál. - Roč. 1, č. 27 (09.12.2004), s. 16.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
46.
GOLIS, Miroslav
Jozef Hnitka - spisovateľ, knihovník, učiteľ / Miroslav Golis. - Fotogr. 2. In: Kysuce. - Roč. 14, č. 37 (15.09.2004), s. 4.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
47.
Obecná kronika mesta Čadca 1953-1967 [Špec. tlač.]. - Nestr. s.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
48.
MIKOLAJ, Dušan
Výber z odstrkovaného Jozefa Hnitku / Dušan Mikolaj. In: Nový deň. - Roč. 6, č. 118 (24.05.2004), s. 11.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)
49.
ŠÚTOVEC, Milan
Pani Bátorová, z tej koruny nebude nič / Milan Šútovec. In: OS. - č. 6 (1998), s. 40.
Hnitka, Jozef (pedagóg, spisovateľ, 15.2.1913-23.4.1992)

Použitá literatúra:

1. *Kalendárium života a diela / Mária Bátorová. In: Transfúzia / Jozef Hnitka ; Doslov Anton Hykisch. - Bratislava : Petrus, 2003, s. 348-374.*
2. *Hančinský Silvester.... In: Kysucká literatúra I. / Peter Kubica. - Čadca : Magma, 2010, s. 86-147.*
3. *Jozef Hnitka : nevysýchajúca jablň [bibliografia] / Janka Mudriková. - Čadca : Kysucká knižnica v zriaďovacej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, 2007. 4 s.*
4. *Hnitka Jozef. In: Dejatel'ia Kysúc v kultúre, umení a vede / Štefan Atila Brezány. - Martin : Osveta, 1971, s. 68.*

Kysucká knižnica v Čadci udeľuje na podnet Kysuckej kultúrnej nadácie v rámci Celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov **JAŠÍKOVE KYSUCE** jednu z hlavných cien **Cenu Jozefa Hnitku**. Týmto spôsobom si každoročne pripomína život a dielo prozaika Jozefa Hnitku, prvého riaditeľa Okresnej knižnice v Čadci.

*Čadca, 2012 – JAŠÍKOVE KYSUCE, 44. ročník,
Milan Ďurica, člen Kysuckej Kultúrnej nadácie, odovzdáva mladej autorke Barborke
Jarinovej Cenu Jozefa Hnitku.*

Jozef Hnitka, ako významná osobnosť kultúrneho života Kysúc a spisovateľskej obce má svoje trvalé miesto na Literárnej mape Kysúc, ktorá sa nachádza v Kysuckej knižnici v Čadci. V roku 1999 bol v Kysuckej knižnici nainštalovaný aj originál reliéfu portrétu Jozefa Hnitku s podpisom a dvojverším z jeho básne - zhotovený výtvarníkom Robertom Herzom. Kópia reliéfu je umiestnená na rodinnej hrobke spisovateľa.

Názov: Jozef Hnitka. Krížové štácie jedného života...
Zostavila: Viera Višňáková
Zodp. red.: PhDr. Blanka Králiková, riaditeľka KK v Čadci
Vydala: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti
Žilinského samosprávneho kraja
Počet strán: 20
Počet výtlačkov: 50
Rok: 2013
ISBN: 978-80-88708-34-6